Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 25.06.2014 www.osw.waw.pl

Gazprom odsprzedaje aktywa na Litwie

Joanna Hyndle-Hussein

17 czerwca premier Algirdas Butkevičius poinformował, że Gazprom odsprzedał swoje akcje w dwóch litewskich spółkach państwowych sektora gazowego (pakiety po 37,1%) – Lietuvos dujos (dystrybucja gazu) i Amber Grid (przesył i rozwój infrastruktury) za sumę około 120,7 mln euro. Obecnie skarb państwa kontroluje w obu spółkach pakiety po prawie 97% akcji (swoje aktywa w obu spółkach sprzedał wcześniej drugi zagraniczny udziałowiec, niemiecki E.ON Ruhrgas). Litwa zapewniła Gazprom, że nie dojdzie do przerw w tranzycie gazu do obwodu kaliningradzkiego, ale nie wycofała pozwu przeciwko koncernowi, złożonego do arbitrażu w Sztokholmie w sprawie niezgodnych z umową gazową na lata 2004–2015 sukcesywnych podwyżek surowca.

Komentarz

- Przejęcie aktywów Gazpromu przez państwo litewskie stanowi początek nowych stosunków Wilna z rosyjską spółką, która – choć osłabiona – po uruchomieniu terminalu LNG na Litwie pozostanie kluczowym dostawcą surowca (obecnie Gazprom jest jedynym dostawcą gazu do całego regionu bałtyckiego). Intencją władz litewskich jest, by stosunki z Gazpromem były oparte na przejrzystych zasadach komercyjnych, niewykraczających poza współpracę gospodarczą. Koncern kontrolował dotąd bowiem nie tylko sieci gazowe, nie dopuszczając do dywersyfikacji dostaw gazu, narzucał wysokie ceny, blokując możliwość ich negocjacji, ale też dążył do zbudowania silnych wpływów politycznych na Litwie poprzez utrzymywanie pośredników w dostawach gazu. Jednym z nich była spółka Wiktora Uspaskicha, który stworzył Partię Pracy, obecną również dziś w koalicji rządzącej, innym – powiązana w sposób nieformalny z rządzącymi do niedawna socjaldemokratami spółka Dujotekana. Śledztwa w sprawie działalności tej ostatniej i jej powiązań politycznych prowadziły litewskie służby specjalne.
- Poprzez konsekwentne wdrażanie przez rządy zarówno prawicy, jak i lewicy unijnych regulacji zawartych w III pakiecie energetycznym (rozdzielenie dostaw gazu od przesyłu i dystrybucji) wbrew interesom Gazpromu, Litwa jako pierwsze państwo UE skłoniła rosyjski koncern do dostosowania się do zasad unijnego rynku gazu. Długo utrzymywany sprzeciw Gazpromu wobec działań Litwy przełamało wycofanie się z litewskiego rynku dotychczasowego sojusznika Gazpromu w państwach bałtyckich – niemieckiej spółki E.ON Ruhrgas, która zgodziła się odsprzedać akcje litewskich spółek. Litwa przeprowadziła reformę całego sektora energetycznego zgodnie z regulacjami III pakietu

energetycznego. Rozdziału właścicielskiego dokonano także w sektorze elektroenergetycznym.

- Po przejęciu kontroli nad sieciami celem władz Litwy jest stworzenie rynku gazu – od roku 2011 skutecznie działa giełda elektroenergetyczna. O powodzeniu tych zamiarów będzie można mówić, gdy uruchomiony zostanie w roku 2015 import gazu przez terminal LNG w Kłajpedzie (pierwszy kontrakt Litwa planuje zawrzeć już w lipcu ze spółką Statoil). Moment ten zbiegnie się z negocjacjami z Gazpromem nowej umowy o długoterminowych dostawach gazu na Litwę po roku 2015 i tranzycie gazu do obwodu kaliningradzkiego. Będzie to moment próby w nowych stosunkach z Gazpromem. Konkurencja w postaci zaledwie dwóch dostawców na rynku nie pozwala oczekiwać, że nowa oferta cenowa Gazpromu będzie znacząco niższa od obecnej. W podobny sposób także dostawca gazu LNG będzie budował swoją ofertę z uwzględnieniem oferty Gazpromu.